1945 12 17 · „A“ apygardos štabo brošiūra „Partizanų dalinių rikiuotė ir vadovavimas“

Lietuvos ypatingasis archyvas · „A“ apygardos štabo brošiūra, 1945 12 17, 12 psl. · lietuvių kalba

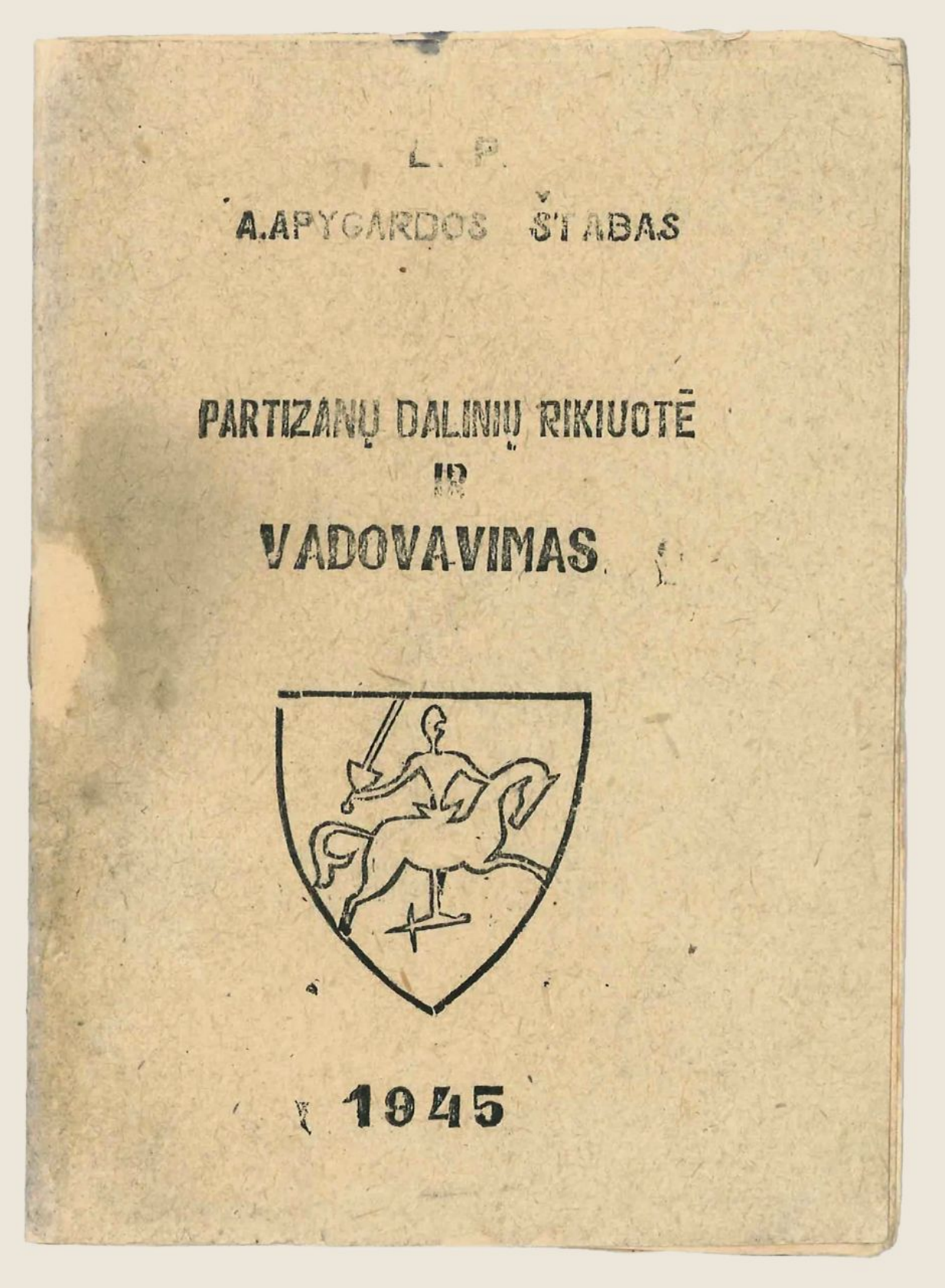
L. P.

A.APYGARDOS ŠTABAS

PARTIZANŲ DALINIŲ RIKIUOTĖ
IR
VADOVAVIMAS

1945

PARTIZANŲ DALINIŲ RIKIUOTĖ IR VADOVAVIMAS

1. Partizanų mažiausias dalinys - skyrius iš 10 žmonių. Vienas iš skyriaus žmonių - skyrininkas ir vienas - skyrininko pavaduotojas.

2. Vadovavimo patogumui skyrius suskirstomas į dvi grandis po penkis žmones. Vienai grandžiai vadovauja pats skyrininkas, kitai - jo pavaduotojas.

3. Vienos grandies žmonės ginkluoti vienu automatiniu pistoletu, vienu lengvu kulkosvaidžiu ir vienu ar dviem automatiniais šautuvais ir paprastais šautuvais.

4. Trys skyriai sudaro būrį. Būriui vadovauja būrio vadas su pavaduotoju - būrininku. Viso buryje 32 žmonės.

5. Kuopą sudaro trys šaulių būriai ir vienas sunkiųjų priemonių būrys.

6. Sunkiųjų priemonių būrys trijų skyrių: vienas skyrius sunk. kulkosvaidžio, kiti skyriai lengv. ar sunk. minosvaidžių, ar automatinio pabūklo. Atskiri sunk. priemonių būrio žmonės ginkluoti pistoletais ir šautuvais.

7. Kuopai vadovauja kuopos vadas. Vienas būrių vadų skiriamas kuopos vado pavaduotoju.

8. Kuopos ryšį ir ūkio reikalus tvarko kuopininkas su turto bei maitinimo ūkvedžiais ir sanitariniu puskarininkiu. Be to, dar kuopoje turi būti raštininkas, ordonansas, du virėjai ir keturi dviratininkai - ryšininkai, kurių vienas turi mokėti siūti, o kitas avalynę taisyti.

9. Kuopa rikiuojama būrių linijon. Būriai rikiuojami skyrių eilėmis užpakalyj viena kitos taip: pirmoji eilė - pirmasis skyrius, antroji eilė - antrasis skyrius

ir trečioji eilė - trečiasis skyrius. Būrių vadai atsistoja būrio dešiniajame sparne, jų pavaduotojai - vadų užpakalyje. Kuopos vadas atsistoja kuopos dešiniajame sparne, kuopininkas - kairiajame kuopos sparne.

Rikiuojant atskirai vieną skyrių, pirmoje eilėje stoja pirmoji grandis, antroje eilėje - antroji.

10. Būriui ar kuopai rikiuoti ir vesti duodamos šitokios komandos:

a) "Būrys ar kuopa rikiuok!" Pagal tą komandą būriai atsistoja savo vieton ir, išsyk pasukę galvas dešimėn, išsilygiuoja.

b) "Ramiai!" Visi atsuka galvas tiesiai ir stovi nejudėdami.

c) "Būriuose paeiliui išsiskai - čiuok!" iš dešinės į kairę, pradedant skyrininku, viens po kito greit pasuka galvas kairėn, pasako "pirmas", paskui "antras" ir t.t., ir pasakę vėl atsuka gal-

vas priešais save.

d) "Laisvai!" Visi žmonės stovi atleidę ar atstatę vieną koją, kitos nejudindami iš vietos.

e) Daliniui pasukti duodama komanda: "Deši - nėn!" arba "Kair- rėn!" Visi pasisuka.

f) "Ginklus pasikabink!" nurodoma ant kurio pe ties ir kaip.

g) "Žengte marš!" Visi pradeda eiti tvirtu žingsniu, pradėdami kaire koja.

Žygyje, einant visai kuopai, kuopos vadas eina 5 žingsnius priekyje kuopos, o būrių vadai su būrininkais - 2-jų žingsnių atstumu priešakyje būrių. Tarp būrių tarpas 5-kių žingsnių.

h) "Kuopa ar būrys suk kairėn arba dešinėn marš!" Užsukus kiek reikiant - "Tiesiog!"

i) "Kuopa ar būrys stok!" Visi žengie dar vieną žingsnį ir sustoja pristatydami kairę koją.

j) "Kai - rėn! Ginklus nusikabink!"

11. Kovos lauke vadovaujama trumpais aiškiais įsakymais ir komandomis.

12. Netikėtai susidūrus su priešu, komanduojama: "Skyrius ar burys priekin ar dešinėn arba kairėn vilnin marš". Visi nurodyton kryptin pribėgėję iki patogesnės šaudymui vietos ir, išsiretinę 5 - 10 žingsnių tarpais gula, užsitaiso ginklus, prisitaiko prie vietos ir lauki sekančios komandos.

13. Ugniai paleisti komanduojama: "Lengvu kulkosvaidžiu į taikinį (nurodomas taikinys) - taikiklis pvz., 300 - ugnis automatiniai šautuvai į tokį tai taikinį, kai priešas priartės iki tos vietos, o kiti šauliai į tokį tai taikinį. Ugnis".

14. Didesniam daliniui ugnį paleisti gali būti duodamas sutartas ženklas raketomis ar atitinkamu būdu švilpuku. Taip pat nurodomi ženklai ugniai sustabdyti, perkelti ar pozicijai keisti.

15. Užimti naujai pozicijai

komanduojama: "Skyrius, pvz., į priešais esantį kalnelį, iš dešinės ar kairės po vieną (ar po du) su perbėgimais - vykdyti!"

16. Manevravimo žygiui, grandininkas ar skyrininkas komanduoja: "Grandis ar skyrius virtine ar pakrikai paskui mane žengte marš!"

17. Partizanų daliniai turi buti ipratinti vadovautis paprasčiausiais sutartiniais ženklais, pvz., sekančiais:

a) iškelta ranka siūbuojama į šonus - sulaikyti ar sustabdyti vykdomą veiksmą;

b) iškelta ranka - stok;

c) iškelta ranka vieną sykį staiga nuleidžiama žemyn - dalinys gulk;

d) abi rankos greit ištiesiamos į šonus - dalinys pirmyn;

e) iškelta ranka ištiesiama pirmyn - dalinys pirmyn;

f) ištiesus rankas į šonus, iš lėto pasisukti dešinėn (kairėn) - pakeisti kryptį į dešinę (kairę);

g) iškelta aukštyn dešinė

(kairę) ranka ištiesiama dešinėn (kairėn) - daliniui pasiduoti dešinėn (kairėn);

h) ištiesta į šoną dešinė (kairė) ranka pasukama į priekį - suųti priešą dešiniu (kairiu) sparnu;

i) iškelta aukštyn ant rankos ar ant ginklo užmauta kepurė sukama - daliniui susirinkti.

18. Jei dėl kurių nors priežasčių dalinio sudėtis būtų nepilna, tai atitinkami vadai prieš kiekvienas kautynes turi būtinai žmones suskirstyti į grandis bei skyrius. Atskirais atvejais grandyse gali būti po 4 ar net po 3 žmones.

19. partizanai, numatydami susirėmimą su priešu, turi iš anksto užsidėti partizanų atpažinimo ženklus - partizanų raiščius.

20. Postovio saugai, lauko sargybai, žvalgybai, sekimui bei ryšiui kovos lauke siunčiama nemažiau kaip po du žmones.

21. Partizanų daliniai sustoję poilsiui skiria postovio saugos dalinį. Postovio saugos dalinys išstato vieną ar daugiau saugos postų. Vienam saugos postui skiriama trys pamainos. Viena pamaina poste stovi dvi valandas, o spėigų metu - vieną valandą.

22. Postovio saugos dalinio viena pamaina stovi poste, sekančioji, kuri turės vykti į postą - budi, o likusioji - miega.

23. Nakčiai dar siunčiami patruliai pamainomis, neilgesnėmis kaip 4 val. laikotarpiui.

24. Saugos dalinio viršininko pareiga sekti, tvarkyti pamainų pasikeitimo eilę ir laiką. Saugos dalinio viršininkas ištisą parą nemiega.

25. Be postovio saugos dalinio, bent trečdalis partizanų ilsis parengtos padėtyje, tai yra miega nenusirengę, nenusiavę ir automatiniai ginklai laikomi parengti šaudymui tinkamose pozicijose.

26. Kiekvienai partizanų kuo-

pai ar atskirai stovinčiam buriui skiriami budėtojai. Budėtojų pareiga sekti ir tvarkyti tvarkinių ir patrulių pasikeitimo eilę ir laiką, dienotvarkės valandas: kėlimosi, valgymo, užsiėmimų, žygio ir gulimo valandas. Budėtojai budi ištisą parą nemiegodami.

27. Kiekvienai patalpai, arba kelioms arti viena kitos esančioms patalpoms, kuriose apsistojęs nemažiau kaip vienas skyrius, skiriamas tvarkinys. Tvarkiniai prižiūri patalpų tvarką bei švarą ir, visiems patalpose apsigyvenusiems žmonėms laikinai išvykus, pasilieka patalpose. Tvarkinių skiriama dvi pamainos tik dienos metui.

28. Žygiuojantieji daliniai visada siunčia žygio saugos patrulius. Priekinei žygio saugai kuopa siunčia priekin vieną skyrių, o burys vieną grandį. Priekinis saugos skyrius ar grandis siunčia priekin dar nuo savęs 2-jų žmonių patrulį.

29. Be priekinės saugos dar

žygiuojantį dalinį lydi šonuose po vieną ar po du patruliu ir užpakalyje - vienas patrulis.

30. Žygio sauga tarpusavyje ir su branduoliu palaiko nuolatinį akies ryšį.

31. Saugos bei lauko sargybos posto vyresnysis, stabdydamas nepažįstamus asmenis ar partizanus, sako: "Stok! Kas eina?" Stabdomasis tuojau sustoja ir atsako pusbalsiu, pvz.: "Kaunas". Tada stabdantysis praeinantį praleidžia ir sako: "Eik!" Jei praeinančiam pačiam kyla abejonė, ar savas partizanas jį sulaikė, tai užklausia sulaikančiojo: "Atsiliepimas?" Į tai saugos bei lauko sargybos vyresnysis turi pusbalsiu atsakyti, pvz.: "Karabinas".

32. Žygyje, susitikus nepažįstamus ginkluotus vyrus, stabdoma: "Stok! Kas eina?" Negavus atsakymo, tuojau paleidžiama ugnis. Jei atsakomas teisingas slaptažodis, pvz., "Šakiai", tai užklausiantysis tuoj pat pasa-

ko atsiliepimą, pvz., "Šautuvas".

33. Jei žygiuojantį dalinį užklausia kiti nepažįstami ginkluoti vyrai, tai, pasakius slaptažodį ir nesulaukus atsiliepimo, arba išgirdus neteisingą atsiliepimą, tuojau paleidžiama ugnis.

34. Grandies, skyriaus ar būrio vadas, vadovaudamas tariasi tik su savo pavaduotoju ar vienu kuriuo nors partizanu. Kitiems griežtai draudžiama kalbėti ir visi turi kuo tiksliausiai vykdyti vado komandas ir įsakymus.

35. Visi vadai, davę kurį nors įsakymą, turi tuojau reikalauti, kad vykdantysis duotąjį įsakymą pakartotų, o įvykdęs ar negalėjęs įvykdyti, tuojau praneštų savo vadui.

Priedas: rikiuočių schemos.

1945 m. gruodžio mėn. 17 d.

RIKIUOČIŲ SCHEMOS

1. Atskiro skyriaus rikiuotė

♂ ○ ○ ○ ○ ○ - antra grandis
♀ ○ ○ ○ ○ ○ - pirma grandis

2. Burio rikiuotė

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ - 3 skyrius
♀ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ - 2 skyrius
♀ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ - 1 skyrius

3. Kuopos rikiuotė

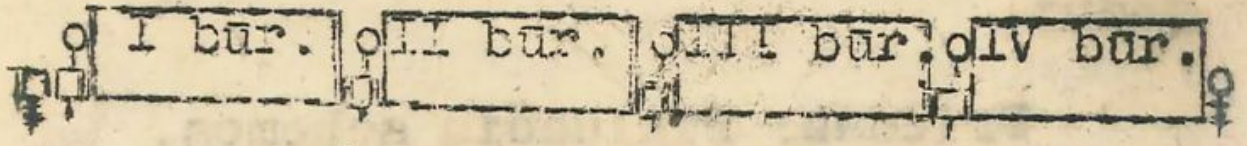

4. Ženklų reikšmė: ○ - eilinis,
♂ - grandinis, ♀ - skyrininkas,
♀ - burininkas, ♀ - kuopininkas,
♀ - burio vadas, ♀ - kuopos vadas.

Apie dokumentą

„A“ apygardos štabo parengta ir 1945 m. gruodžio 17 d. pasirašyta mokomoji brošiūra „Partizanų dalinių rikiuotė ir vadovavimas“: viršelis su Vyčiu ir 12 mašinraščio puslapių, 35 punktai ir priedas su rikiuočių schemomis. Joje aprašyta partizanų dalinių sudėtis (grandis, skyrius, būrys, kuopa), rikiuotės komandos, vadovavimas kovos lauke, sutartiniai ženklai rankomis, postovio ir žygio sauga, slaptažodžiai ir atsiliepimai. Lietuvos ypatingajame archyve brošiūra saugoma kartu su „A“ apygardos vado J. Vitkaus-Kazimieraičio 1946 m. sausio 6 d. nurodymu Merkio rinktinės vadui pasirengti partizanų mokymams (raštas Nr. 53/IIIc): ten 4-asis mokymo dalykas – „Rikiuotė ir vadovavimas kovos lauke“. Brošiūra vėliau įtraukta ir į 1946 m. kovo 15 d. puskarininkio apmokymo programą.

Iššifruotas tekstas · lietuvių k.

{viršelis:} L. P. / A. APYGARDOS ŠTABAS / PARTIZANŲ DALINIŲ RIKIUOTĖ IR VADOVAVIMAS / {Vytis} / 1945

PARTIZANŲ DALINIŲ RIKIUOTĖ IR VADOVAVIMAS

1. Partizanų mažiausias dalinys – skyrius iš 10 žmonių. Vienas iš skyriaus žmonių – skyrininkas ir vienas – skyrininko pavaduotojas.
2. Vadovavimo patogumui skyrius suskirstomas į dvi grandis po penkis žmones. Vienai grandžiai vadovauja pats skyrininkas, kitai – jo pavaduotojas.
3. Vienos grandies žmonės ginkluoti vienu automatiniu pistoletu, vienu lengvu kulkosvaidžiu ir vienu ar dviem automatiniais šautuvais ir paprastais šautuvais.
4. Trys skyriai sudaro būrį. Būriui vadovauja būrio vadas su pavaduotoju – būrininku. Viso būryje 32 žmonės.
5. Kuopą sudaro trys šaulių būriai ir vienas sunkiųjų priemonių būrys.
6. Sunkiųjų priemonių būrys trijų skyrių: vienas skyrius sunk. kulkosvaidžio, kiti skyriai lengv. ar sunk. minosvaidžių, ar automatinio pabūklo. Atskiri sunk. priemonių būrio žmonės ginkluoti pistoletais ir šautuvais.
7. Kuopai vadovauja kuopos vadas. Vienas būrių vadų skiriamas kuopos vado pavaduotoju.
8. Kuopos ryšį ir ūkio reikalus tvarko kuopininkas su turto bei maitinimo ūkvedžiais ir sanitariniu puskarininkiu. Be to, dar kuopoje turi būti raštininkas, ordonansas, du virėjai ir keturi dviratininkai – ryšininkai, kurių vienas turi mokėti siūti, o kitas avalynę taisyti.
9. Kuopa rikiuojama būrių linijon. Būriai rikiuojami skyrių eilėmis užpakalyj viena kitos taip: pirmoji eilė – pirmasis skyrius, antroji eilė – antrasis skyrius ir trečioji eilė – trečiasis skyrius. Būrių vadai atsistoja būrio dešiniajame sparne, jų pavaduotojai – vadų užpakalyje. Kuopos vadas atsistoja kuopos dešiniajame sparne, kuopininkas – kairiajame kuopos sparne.
Rikiuojant atskirai vieną skyrių, pirmoje eilėje stoja pirmoji grandis, antroje eilėje – antroji.
10. Būriui ar kuopai rikiuoti ir vesti duodamos šitokios komandos:
a) „Būrys ar kuopa rikiuokis!“ Pagal tą komandą būriai atsistoja savo vieton ir, išsyk pasukę galvas dešinėn, išsilygiuoja.
b) „Ramiai!“ Visi atsuka galvas tiesiai ir stovi nejudėdami.
c) „Būriuose paeiliui išsiskai – čiuok!“ Iš dešinės į kairę, pradedant skyrininku, vienas po kito greit pasuka galvas kairėn, pasako „pirmas“, paskui „antras“ ir t. t., ir pasakę vėl atsuka galvas priešais save.
d) „Laisvai!“ Visi žmonės stovi atleidę ar i[šstatę] vieną koją, kitos nejud[in]dami iš vietos.
e) Daliniui [pasukti duo]dama komanda: „Deši – [nėn!“ arba] „Kair – rėn!“ Visi pas[i]suka.
f) „Ginklus [ant pečių] pasikabink!“ – nurodoma, ant kurio pe[čio] ir kaip.
g) „Žengte m[a]rš!“ Visi pradeda eiti tvirtu žingsniu, pradėdami kaire koja.
Žygyje, eina[n]t visai kuopai, kuopos vadas eina 5 žingsnius priekyje kuopos, o būrių vadai su būrininkais – 2-jų žingsnių atstumu priešakyje būrių. Tarp būrių tarpas 5-kių žingsnių.
h) „Kuopa ar būrys suk kairėn arba dešinėn m[a]rš!“ Užsukus kiek reikiant – „Tiesiog!“
i) „Kuopa ar būrys stok!“ Visi žengia dar vieną žingsnį ir sustoja pristatydami kairę koją.
j) „Kai – rėm[?]! Ginklus nusikabink!“
11. Kovos lauke vadovaujama trumpais aiškiais įsakymais ir komandomis.

12. Netikėtai susidūrus su priešu, komanduojama: „Skyrius ar būrys priekin ar dešinėn arba kairėn vilnin marš!“ Visi nurodyton kryptin pabėgėję iki patogesnės šaudymui vietos ir, išsiretinę 5–10 žingsnių tarpais, gula, užsitaiso ginklus, prisitaiko prie vietos ir laukia sekančios komandos.
13. Ugniai paleisti komanduojama: „Lengvu kulkosvaidžiu į taikinį (nurodomas taikinys) – taikiklis, pvz., 300 – ugnis, automatiniai šautuvai į tokį tai taikinį, kai priešas priartės iki tos vietos, o kiti šauliai į tokį tai taikinį. Ugnis!“
14. Didesniam daliniui ugnį paleisti gali būti duodamas sutartas ženklas raketomis ar atitinkamu būdu švilpuku. Taip pat nurodomi ženklai ugniai sustabdyti, perkelti ar pozicijai keisti.
15. Užimti naujai pozicijai komanduojama: „Skyrius, pvz., į priešais esantį kalnelį, iš dešinės ar kairės po vieną (ar po du) su perbėgimais – vykdyti!“
16. Manevravimo žygiui grandininkas ar skyrininkas komanduoja: „Grandis ar skyrius virtine ar pakrikai paskui mane žengte marš!“
17. Partizanų daliniai turi būti įpratinti vadovautis paprasčiausiais sutartiniais ženklais, pvz., sekančiais:
a) iškelta ranka siūbuojama į šonus – sulaikyti ar sustabdyti vykdomą veiksmą;
b) iškelta ranka – stok;
c) iškelta ranka vieną sykį staiga nuleidžiama žemyn – dalinys gulk;
d) abi rankos greit ištiesiamos į šonus – dalinys pirmyn;
e) iškelta ranka ištiesiama pirmyn – dalinys pirmyn;
f) ištiesus rankas į šonus, iš lėto pasisukti dešinėn (kairėn) – pakeisti kryptį į dešinę (kairę);
g) iškelta aukštyn dešinė (kairė) ranka ištiesiama dešinėn (kairėn) – daliniui pasiduoti dešinėn (kairėn);
h) ištiesta į šoną dešinė (kairė) ranka pasukama į priekį – supti priešą dešiniu (kairiu) sparnu;
i) iškelta aukštyn ant rankos ar ant ginklo užmauta kepurė sukama – daliniui susirinkti.
18. Jei dėl kurių nors priežasčių dalinio sudėtis būtų nepilna, tai atitinkami vadai prieš kiekvienas kautynes turi būtinai žmones suskirstyti į grandis bei skyrius. Atskirais atvejais grandyse gali būti po 4 ar net po 3 žmones.
19. Partizanai, numatydami susirėmimą su priešu, turi iš anksto užsidėti partizanų atpažinimo ženklus – partizanų raikščius.
20. Postovio saugai, lauko sargybai, žvalgybai, sekimui bei ryšiui kovos lauke siunčiama nemažiau kaip po du žmones.
21. Partizanų daliniai, sustoję poilsiui, skiria postovio saugos dalinį. Postovio saugos dalinys išstato vieną ar daugiau saugos postų. Vienam saugos postui skiriama trys pamainos. Viena pamaina poste stovi dvi valandas, o speigų metu – vieną valandą.
22. Postovio saugos dalinio viena pamaina stovi poste, sekančioji, kuri turės vykti į postą, – budi, o likusioji – miega.
23. Nakčiai dar siunčiami patruliai pamainomis, neilgesnėmis kaip 4 val. laikotarpiui.
24. Saugos dalinio viršininko pareiga sekti, tvarkyti pamainų pasikeitimo eilę ir laiką. Saugos dalinio viršininkas ištisą parą nemiega.
25. Be postovio saugos dalinio, bent trečdalis partizanų ilsis parengties padėtyje, tai yra miega nenusirengę, nenusiavę, ir automatiniai ginklai laikomi parengti šaudymui tinkamose pozicijose.
26. Kiekvienai partizanų kuopai ar atskirai stovinčiam būriui skiriami budėtojai. Budėtojų pareiga sekti ir tvarkyti tvarkinių ir patrulių pasikeitimo eilę ir laiką, dienotvarkės valandas: kėlimosi, valgymo, užsiėmimų, žygio ir gulimo valandas. Budėtojai budi ištisą parą nemiegodami.
27. Kiekvienai patalpai, arba kelioms arti viena kitos esančioms patalpoms, kuriose apsistoję nemažiau kaip vienas skyrius, skiriamas tvarkinys. Tvarkiniai prižiūri patalpų tvarką bei švarą ir, visiems patalpose apsigyvenusiems žmonėms laikinai išvykus, pasilieka patalpose. Tvarkinių skiriama dvi pamainos tik dienos metui.
28. Žygiuojantieji daliniai visada siunčia žygio saugos patrulius. Priekinei žygio saugai kuopa siunčia priekin vieną skyrių, o būrys – vieną grandį. Priekinis saugos skyrius ar grandis siunčia priekin dar nuo savęs 2-jų žmonių patrulį.
29. Be priekinės saugos dar žygiuojantį dalinį lydi šonuose po vieną ar po du patruliu ir užpakalyje – vienas patrulis.

30. Žygio sauga tarpusavyje ir su branduoliu palaiko nuolatinį akies ryšį.
31. Saugos bei lauko sargybos posto vyresnysis, stabdydamas nepažįstamus asmenis ar partizanus, sako: „Stok! Kas eina?“ Stabdomasis tuojau sustoja ir atsako pusbalsiu, pvz.: „Kaunas“. Tada stabdantysis praeinantį praleidžia ir sako: „Eik!“ Jei praeinančiam pačiam kyla abejonė, ar savas partizanas jį sulaikė, tai užklausia sulaikančiojo: „Atsiliepimas?“ Į tai saugos bei lauko sargybos vyresnysis turi pusbalsiu atsakyti, pvz.: „Karabinas“.
32. Žygyje, susitikus nepažįstamus ginkluotus vyrus, stabdoma: „Stok! Kas eina?“ Negavus atsakymo, tuojau paleidžiama ugnis. Jei atsakomas teisingas slaptažodis, pvz., „Šakiai“, tai užklausiantysis tuoj pat pasako atsiliepimą, pvz., „Šautuvas“.
33. Jei žygiuojantį dalinį užklausia kiti nepažįstami ginkluoti vyrai, tai, pasakius slaptažodį ir nesulaukus atsiliepimo arba išgirdus neteisingą atsiliepimą, tuojau paleidžiama ugnis.
34. Grandies, skyriaus ar būrio vadas, vadovaudamas, tariasi tik su savo pavaduotoju ar vienu kuriuo nors partizanu. Kitiems griežtai draudžiama kalbėti, ir visi turi kuo tiksliausiai vykdyti vado komandas ir įsakymus.
35. Visi vadai, davę kurį nors įsakymą, turi tuojau reikalauti, kad vykdantysis duotąjį įsakymą pakartotų, o įvykdęs ar negalėjęs įvykdyti, tuojau praneštų savo vadui.

Priedas: rikiuočių schemos.

1945 m. gruodžio mėn. 17 d.

RIKIUOČIŲ SCHEMOS
1. Atskiro skyriaus rikiuotė {schema: dvi eilės po penkis – priekyje pirma grandis, už jos antra grandis}
2. Būrio rikiuotė {schema: trys eilės – 1, 2 ir 3 skyrius}
3. Kuopos rikiuotė {schema: I, II, III ir IV būrys vienoje linijoje}
4. Ženklų reikšmė: o – eilinis; {sutartiniai ženklai} – grandininkas, skyrininkas, būrininkas, kuopininkas, būrio vadas, kuopos vadas.

Vertimas į anglų k. · English translation

A training brochure, “Partisan Unit Formation and Command”, prepared by the staff of the “A” District and signed on 17 December 1945: a cover with the Vytis and 12 typewritten pages, 35 points and an appendix of formation diagrams. It sets out the composition of partisan units (team, section, platoon, company), drill commands, command in the field, hand signals, camp and march security, passwords and countersigns. In the Special Archives of Lithuania the brochure is kept together with the instruction of 6 January 1946 by J. Vitkus-Kazimieraitis, commander of the “A” District, to the commander of the Merkys Brigade to prepare for partisan training (Letter No. 53/IIIc), whose fourth training subject is “Formation and command in the field”. The brochure was later included in the NCO training programme of 15 March 1946.

{cover:} L. P. [Lithuanian Partisans] / STAFF OF THE A DISTRICT / PARTISAN UNIT FORMATION AND COMMAND / {Vytis} / 1945

PARTISAN UNIT FORMATION AND COMMAND

1. The smallest partisan unit is the section of 10 men. One of the men is the section leader and one the deputy section leader.
2. For ease of command the section is divided into two teams of five men. One team is led by the section leader himself, the other by his deputy.
3. The men of a team are armed with one submachine gun, one light machine gun, one or two automatic rifles, and ordinary rifles.
4. Three sections form a platoon. The platoon is commanded by the platoon commander with his deputy, the platoon sergeant. In all, 32 men in a platoon.
5. A company consists of three rifle platoons and one heavy weapons platoon.
6. The heavy weapons platoon has three sections: one heavy machine-gun section, the others light or heavy mortar sections, or an automatic gun. Individual men of the heavy weapons platoon are armed with pistols and rifles.
7. The company is commanded by the company commander. One of the platoon commanders is appointed deputy company commander.
8. Company communications and supply are handled by the company sergeant with the property

and food quartermasters and the medical NCO. In addition, the company must have a clerk, an orderly, two cooks and four cyclists – liaison men, one of whom must be able to sew and another to mend footwear.
9. The company is formed in a line of platoons. Platoons are formed in ranks of sections one behind another: first rank – first section, second rank – second section, third rank – third section. Platoon commanders stand on the right flank of the platoon, their deputies behind them. The company commander stands on the right flank of the company, the company sergeant on the left flank. When a single section is formed, the first team stands in the first rank and the second in the second rank.
10. The following commands are given to form up and lead a platoon or company:
a) “Platoon (or company) – fall in!” At this command the platoons take their places and, turning their heads to the right at once, dress their ranks.
b) “Attention!” All turn their heads to the front and stand motionless.
c) “In the platoons – number off!” From right to left, beginning with the section leader, one after another quickly turn their heads to the left and say “one”, then “two” and so on, and turn their heads back to the front.
d) “Stand at ease!” All stand with one leg relaxed or put forward, not moving the other from its place.
e) To turn the unit, the command is given: “Right – turn!” or “Left – turn!” All turn.
f) “Sling arms!” – it is stated on which shoulder and how.
g) “Quick – march!” All set off with a firm step, beginning with the left foot.
On the march, when the whole company moves, the company commander walks 5 paces in front of the company, and the platoon commanders with their sergeants 2 paces in front of their platoons. The interval between platoons is 5 paces.
h) “Company (platoon) – left (right) wheel – march!” Having wheeled as far as needed – “Forward!”
i) “Company (platoon) – halt!” All take one more step and stop, bringing up the left foot.
j) “[?]! Unsling arms!”
11. In the field, command is exercised by short, clear orders and commands.
12. On meeting the enemy unexpectedly, the command is: “Section (platoon) – forward (right, left) – extended order – march!” All run in the indicated direction to a place convenient for firing and, spreading out at intervals of 5–10 paces, lie down, load their weapons, adapt to the ground and await the next command.
13. To open fire, the command is: “Light machine gun at the target (target indicated) – sight, e.g., 300 – fire; automatic rifles at such-and-such target when the enemy reaches that spot; the other riflemen at such-and-such target. Fire!”
14. For a larger unit an agreed signal to open fire may be given by flares or by a whistle. Signals to cease fire, shift fire or change position are likewise set.
15. To occupy a new position, the command is: “Section – e.g., to the hillock in front – from the right (left), one (or two) at a time, by rushes – go!”
16. For a manoeuvring march the team or section leader commands: “Team (section) – in file (in open order) – follow me – quick march!”
17. Partisan units must be trained to follow the simplest agreed signals, for example:
a) raised hand waved from side to side – halt or stop the action under way;
b) raised hand – halt;
c) raised hand brought down sharply once – unit, lie down;
d) both arms quickly stretched out to the sides – unit, forward;
e) raised hand stretched forward – unit, forward;
f) with arms stretched out to the sides, turning slowly to the right (left) – change direction to the right (left);
g) right (left) hand raised and stretched to the right (left) – unit, move to the right (left);
h) right (left) arm stretched to the side and turned forward – envelop the enemy with the right (left) flank;
i) a cap raised on a hand or on a weapon and twirled – unit, assemble.
18. If for any reason a unit is under strength, the commanders concerned must, before every

engagement, divide the men into teams and sections. In some cases a team may have 4 or even 3 men.
19. When expecting a clash with the enemy, partisans must put on the partisan recognition marks – partisan armbands – in advance.
20. For camp security, field guard, reconnaissance, observation and liaison in the field, no fewer than two men are sent.
21. Partisan units halting to rest assign a camp security detachment. It posts one or more guard posts. Each guard post is given three shifts. A shift stands at the post for two hours, in severe frost for one hour.
22. Of the camp security detachment, one shift stands at the post, the next, which will go to the post, is on standby, and the remaining one sleeps.
23. At night patrols are also sent out in shifts of no more than 4 hours.
24. The commander of the security detachment must watch and arrange the order and time of the change of shifts. He does not sleep for the whole twenty-four hours.
25. Besides the camp security detachment, at least one third of the partisans rest in readiness, that is, they sleep without undressing or taking off their boots, and the automatic weapons are kept ready to fire in suitable positions.
26. Duty officers are assigned to each partisan company or separately quartered platoon. They watch and arrange the order and time of the change of orderlies and patrols, and the hours of the daily routine: rising, meals, training, march and lights-out. Duty officers serve for the full twenty-four hours without sleeping.
27. An orderly is assigned to each building, or to several buildings close together, in which at least one section is quartered. Orderlies keep the premises tidy and clean and stay there when all the men quartered there leave for a time. Orderlies are assigned in two shifts, for daytime only.
28. Units on the march always send out march security patrols. For the forward security a company sends one section ahead, a platoon one team. The forward security section or team sends a further two-man patrol ahead of itself.
29. Besides the forward security, the marching unit is accompanied on the flanks by one or two patrols each and by one patrol at the rear.
30. The march security keeps constant visual contact among itself and with the main body.
31. The senior man of a security or field-guard post, stopping unknown persons or partisans, says: “Halt! Who goes there?” The person stopped halts at once and answers in a low voice, e.g. “Kaunas”. The guard then lets him pass and says: “Go on!” If the person passing has any doubt whether it is a fellow partisan who stopped him, he asks: “Countersign?” The senior man of the post must answer in a low voice, e.g. “Karabinas” (Carbine).
32. On the march, on meeting unknown armed men, the challenge is: “Halt! Who goes there?” If there is no answer, fire is opened at once. If the correct password is given, e.g. “Šakiai”, the challenger immediately gives the countersign, e.g. “Šautuvas” (Rifle).
33. If a marching unit is challenged by other unknown armed men and, after it gives the password, no countersign follows or a wrong one is heard, fire is opened at once.
34. When in command, the team, section or platoon leader confers only with his deputy or one particular partisan. All others are strictly forbidden to talk and must carry out the commander’s commands and orders as exactly as possible.
35. All commanders, having given an order, must at once require the man carrying it out to repeat it, and, once he has carried it out or failed to, to report immediately to his commander.

Appendix: formation diagrams.

17 December 1945

FORMATION DIAGRAMS
1. Formation of a single section {diagram: two ranks of five – first team in front, second team behind}
2. Formation of a platoon {diagram: three ranks – sections 1, 2 and 3}
3. Formation of a company {diagram: platoons I–IV in one line}
4. Key: o – private; {symbols} – team leader, section leader, platoon sergeant, company sergeant,

platoon commander, company commander.

Pastabos

• Perrašyta pagal 12 mašinraščio puslapių. Rašyba ir žodžiai palikti kaip originale („užpakalyj“, „išsiretinę“, „kulipka“ ir kt.); išmuštos diakritikos sunormintos.

• 4 puslapio viduryje tekstas persidengęs su kito lapo atspaudu, todėl d–g punktuose dalis žodžių atkurta pagal prasmę – jie pažymėti [laužtiniais skliaustais]. j punkto pirmasis žodis neaiškus.

• 17 punkto d ir e ženklai originale abu reiškia „dalinys pirmyn“.

• Slaptažodžiai („Kaunas“, „Šakiai“) ir atsiliepimai („Karabinas“, „Šautuvas“) – tik pavyzdžiai.

• Schemų sutartiniai ženklai perraše neatkartoti – juos žr. skene (12 psl.).

Iššifravo ir išvertė kazimieraitis.lt, 2026 (lietuvių → anglų k.). Šaltinis: Lietuvos ypatingasis archyvas, Lietuvos ypatingasis archyvas